

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปีพุทธศักราช 2540 ประเทศไทยได้ประสบปัญหาสภาวะทางเศรษฐกิจตกต่ำอย่างรุนแรงทำให้เกิดวิกฤตทางการเงิน (OECD, 1997) และธุรกิจภายในประเทศต่างล้มละลายและปิดตัวลงเป็นจำนวนมาก ทำให้ระบบธุรกิจที่ยังคงสามารถดำเนินธุรกรรมต่าง ๆ และองค์กรภาครัฐได้ย้อนกลับมาพิจารณาถึงข้อผิดพลาดอันเกิดจากระบบธุรกรรมภายในว่าสิ่งใดเป็นสาเหตุสำคัญของการเกิดปัญหา ผู้บริหารต่างตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับระบบเศรษฐกิจจึงได้มีการนำแนวความคิดเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Good Corporate Governance) มาประยุกต์ใช้กับองค์กร ซึ่งนักธุรกิจไทยที่ได้นำแนวคิดนี้มาใช้คาดว่าแนวคิดนี้จะสามารถช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการเพื่อนำไปสู่การตอบข้อปัญหาสำคัญ 2 ข้อ ได้แก่ ปัญหาตัวแทน (Agency problem) ซึ่งเป็นผลของความขัดแย้งกันระหว่างผู้ถือหุ้นกับฝ่ายบริหาร อันจะทำให้มูลค่าของกิจการลดลง (Amihud and Lev, 1999) และปัญหาข้อสัญญาที่ไม่สมบูรณ์ (Incomplete contract) เมื่อพิจารณาถึงปัญหาตัวแทนและข้อสัญญาที่ไม่สมบูรณ์ในปัจจุบัน พบว่าการคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนบุคคล (Maximize Own Benefit) นั้นมาก่อนผลประโยชน์ของธุรกิจ (Maximize Business Benefit) จึงทำให้เกิดการเอาเปรียบกันและกันระหว่างฝ่ายบริหารกับผู้ถือหุ้นหรือเจ้านี้ (Hart, 1995) ซึ่งส่วนใหญ่ พบว่าฝ่ายบริหารมักที่จะเอาเปรียบผู้ถือหุ้น แต่นักธุรกิจไทยมีความเชื่อว่าเมื่อนำหลักการของการกำกับดูแลกิจการที่ดีมาใช้จะช่วยให้สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบธุรกิจได้

เมื่อกล่าวถึงปัจจัยที่จะส่งผลให้ระบบธุรกิจสามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลจะพบว่าระบบธุรกิจต่าง ๆ จะต้องประกอบด้วยระบบงานและบุคลากรที่อยู่ในระบบงานนั้น ถ้าโครงสร้างองค์กรหรือระบบบัญชีบริหารและบุคลากรรวมถึงค่าตอบแทนที่ได้รับไม่สอดคล้องกันในทิศทางที่เหมาะสมแล้ว จะทำให้ผลลัพธ์ของการปฏิบัติที่ได้ก็จะลดลง (McTaggart, Kontes and Mankins, 1994) ซึ่งจะเห็นได้ว่าระบบต่าง ๆ จะไม่สามารถดำเนินไปได้ถ้าขาดบุคลากรที่เหมาะสม และบุคลากรเองก็มิสามารถจะสร้างสรรค์ผลงานไปได้อย่างมีประสิทธิภาพถ้าขาดระบบการดำเนินงานที่ดี

นอกจากระบบการดำเนินงานหลักขององค์กรแล้ว การบัญชีบริหารยังเป็นเครื่องมือที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการสื่อสารรวมถึงช่วยให้เกิดการประสานงานระหว่างผู้ปฏิบัติงานและงาน ซึ่งจะส่งผลให้มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับวัตถุประสงค์หลักขององค์กร อีกทั้งการบัญชีบริหารจะช่วยสื่อให้ผู้ปฏิบัติงานทราบว่าควรจะมีทิศทางในการพัฒนาทักษะและศักยภาพในการปฏิบัติงานไปในทิศทางใด โดยผลของการปฏิบัติที่ได้จะสะท้อนให้เห็นถึงควมมีประสิทธิภาพขององค์กรซึ่งจะออกมาในรูปของ ผลการดำเนินงานองค์กร (Organization Performance) และส่วนใหญ่จะแสดงออกมาในรูปของผลการดำเนินงานด้านการเงิน (Financial Performance)

ในระดับของผู้ปฏิบัติงาน มาตรฐานของวิชาชีพจะมีความสำคัญในการปฏิบัติงาน เพราะสามารถช่วยลดความเสี่ยงขององค์กรได้ในระดับหนึ่ง ในขณะที่การกำกับดูแลกิจการที่ดีก็จะมีบทบาทสำคัญในการช่วยบริหารความเสี่ยงในระดับขององค์กร ซึ่งประสิทธิผลและประสิทธิภาพขององค์กรจะประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับต่อผู้มีผลประโยชน์ร่วมทุกฝ่ายได้ดีก็ต่อเมื่อองค์กรมีหลักการกำกับและบริหารงานที่ดี ซึ่งเป็นเสมือนแม่บทของการบริหารความเสี่ยงอันประกอบไปด้วยการควบคุมความเสี่ยงและตรวจสอบโดยใช้มาตรฐานความเสี่ยงสากลเป็นสำคัญ (เมธา, 2540) กล่าวคือ การที่บริษัทจะมีการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Good Corporate Governance) ได้นั้น ควรจะมีการบริหารความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมภายในตามหลักที่เป็นสากลสามารถอ้างอิงและเชื่อถือได้ อาทิ หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในเรื่องการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในตามแนวความคิดของ The Committee of Sponsoring Organizations of the Tread Way Commission (COSO)

ผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีเป็นเสมือนเฟืองจักรสำคัญในระบบธุรกิจ ดังนั้นในปัจจุบันผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีจึงได้รับการยอมรับจากหน่วยงานในองค์กรต่าง ๆ มากขึ้น อีกทั้งขอบเขตหน้าที่การทำงานของผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีก็ได้ขยายมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเกี่ยวกับการทำหน้าที่ประสานงาน การตรวจสอบและการควบคุมภายในของระบบธุรกิจ หรือการบริหารความเสี่ยงและการกำกับดูแลกิจการ เป็นต้น จากการที่วิชาชีพบัญชีได้ถูกยอมรับว่าเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของกิจการ จึงได้มีการจัดสร้างมาตรฐานต่าง ๆ เพื่อใช้ในการกำหนดแนวทางและวิธีการปฏิบัติ พร้อมทั้งส่งเสริมให้มีการกำหนดจริยธรรมและจรรยาบรรณของผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีที่พึงมีต่อธุรกิจ (สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย, 2544) พบว่าโดยทั่วไปแล้วมีผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีอยู่ในหน่วยงาน 2 หน่วยใหญ่ ๆ ของ

องค์กร คือ หน่วยงานตรวจสอบภายในและหน่วยงานบัญชี ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีเหล่านี้จึงต้องทำงานตามมาตรฐานสากลของวิชาชีพ ได้แก่ มาตรฐานที่หน่วยงานตรวจสอบภายในนิยมนำมาใช้ในการพึงปฏิบัติในปัจจุบันคือ แนวทางการปฏิบัติการควบคุมภายในที่ถูกร่างจาก The Committee of Sponsoring Organizations of the Tread Way Commission (COSO) และมาตรฐานที่นักบัญชีไทยนำมาใช้ในการจัดทำบัญชีก็คือ มาตรฐานบัญชี ซึ่งส่วนใหญ่อ้างอิงหลักการของมาตรฐานบัญชีระหว่างประเทศ (International Accounting Standards)

องค์กรโทรศัพทแห่งประเทศไทยหรือที่เรียกสั้น ๆ ว่า ทศท นั้นเป็นรัฐวิสาหกิจที่มีขนาดใหญ่ซึ่งเปรียบเสมือนเส้นประสาทของประเทศไทยที่มีหน้าที่เป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนข่าวสาร จึงจำเป็นจะต้องให้ความสำคัญกับการบริหารงานองค์กรที่ดี ซึ่งก่อนที่จะก้าวเข้าสู่การแปรรูปรัฐวิสาหกิจไปเป็นบริษัท ทศท คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) อย่างเต็มตัว ทศท เองได้เล็งเห็นผลประโยชน์ที่จะได้รับในระยะยาวจากการนำบรรษัทภิบาลหรืออีกในหนึ่งคือการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Good Corporate Governance) มาใช้ในองค์กร ปัจจุบันบริษัท ทศท คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) จัดได้ว่าเป็นบริษัทที่มีขนาดใหญ่อยู่ในตลาดผู้แข่งขันน้อยราย (Oligopoly Market) ที่ยังสามารถกำหนดราคาของการให้บริการได้เอง ในปี 2549 บริษัท ทศท คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) จะจดทะเบียนเข้าตลาดหุ้น ทำให้บริษัทถูกจับตามองจากนักลงทุนทั้งในและต่างประเทศ จากการที่บริษัทได้นำมาตรฐานการปฏิบัติงานต่าง ๆ มาใช้อย่างเป็นรูปธรรม อาทิ เช่น การนำแนวคิดเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Good Corporate Governance) มาใช้กับทุกส่วนงานในองค์กร นอกจากนี้บริษัทได้รับ ISO 9000 ในส่วนงานด้านการบริการรับจ่ายเงินและมีการนำมาตรฐานบัญชีที่ยอมรับโดยทั่วไปมาประยุกต์ใช้ ทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีภายใน บริษัท ทศท คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบต่าง ๆ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาถึงผลกระทบจากงานที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้ตรวจสอบภายในของ บริษัท ทศท คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ที่เกิดจากการนำแนวคิดการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Good Corporate Governance) มาใช้ เนื่องจากงานที่เปลี่ยนไปอาจช่วยเพิ่มการควบคุมความเสี่ยงภายในองค์กร แต่งานที่เพิ่มขึ้นบางงานอาจทำให้ประสิทธิผลของผู้ปฏิบัติงานตรวจสอบภายในต่ำกว่าที่เคยทำ ซึ่งอาจเป็นผลมาจากความล่าช้าของระบบงานที่เกิดจากความซ้ำซ้อนของงานที่เพิ่มขึ้นซึ่งจะส่งผลสืบเนื่องต่อผลการดำเนินงานของบริษัท (Organization Performance) และผลการดำเนินงานด้านการเงิน (Financial Performance) ขององค์กรในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การนำการกำกับดูแลกิจการที่ดีมาใช้และผลกระทบต่องานของผู้ตรวจสอบภายใน” มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ตรวจสอบภายในเกี่ยวกับการนำการกำกับดูแลกิจการที่ดีไปใช้ในการปฏิบัติจริง
2. เพื่อศึกษาบทบาทและงานที่อาจเปลี่ยนไปในทางปฏิบัติของผู้ตรวจสอบภายในหลังจากการนำหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีมาใช้
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างงานของผู้ตรวจสอบภายในที่เปลี่ยนไปจากการนำการกำกับดูแลกิจการที่ดีมาใช้และผลการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในทั้งด้านประสิทธิภาพประสิทธิผลของการทำงาน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานด้านการตรวจสอบภายในที่อาจเกิดการเปลี่ยนแปลงจากการนำการกำกับดูแลกิจการที่ดีมาใช้ โดยจะศึกษาเฉพาะงานของผู้ตรวจสอบภายในซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ งานทั่วไป งานตรวจสอบภายในด้านการดำเนินงานทั่วไป งานตรวจสอบภายในด้านการปฏิบัติงานเฉพาะด้าน งานตรวจสอบภายในด้านคอมพิวเตอร์ และ งานตรวจสอบภายในด้านผลประโยชน์และการลงทุน โดยได้ทำการวัดการเปลี่ยนแปลงในเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนของการเปลี่ยนแปลงในเนื้อหาทางด้านประสิทธิภาพและทางด้านประสิทธิผล ซึ่งบุคคลที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถามและให้สัมภาษณ์ในการทำวิจัยครั้งนี้เป็นผู้ตรวจสอบภายในของบริษัท ทศท คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) จำนวน 162 คน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การกำกับดูแลกิจการที่ดี หมายถึง หลักในการบริหารจัดการธุรกิจทุกประเภท ทุกขนาดให้เติบโตอย่างมั่นคงด้วยการสร้างกลไกควบคุมการดำเนินงานขององค์กรให้เป็นไปอย่าง โปร่งใสและเกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย (สมาคมผู้ตรวจสอบภายในแห่งประเทศไทย, 2542)

การตรวจสอบภายใน หมายถึง กิจกรรมที่ให้ความมั่นใจแก่องค์กรอย่างเป็นอิสระ และไม่มีอคติรวมทั้งการให้คำปรึกษา เพิ่มคุณค่าเป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานและ ประสิทธิภาพของ การจัดการความเสี่ยง การควบคุม และ บรรษัทภิบาล ให้ดีขึ้น ซึ่งจะทำให้บรรลุ วัตถุประสงค์ โดยลักษณะงานของการตรวจสอบภายใน สามารถแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ งานทั่วไป และงานทางด้านตรวจสอบภายใน (ถนอมศรี, ม.ป.ป.)

ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถที่ทำให้เกิดผลของงาน (ราชบัณฑิตยสถาน , ม.ป.ป.)

ประสิทธิผล หมายถึง ผลสำเร็จของงาน, ผลที่เกิดขึ้นของงาน (ราชบัณฑิตยสถาน , ม.ป.ป.)

การควบคุมภายใน หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานที่ผู้กำกับดูแล ฝ่ายบริหาร และบุคลากรของหน่วยรับตรวจจัดให้มีขึ้น เพื่อสร้างความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผลว่า การดำเนินงาน ของหน่วยรับตรวจ จะบรรลุวัตถุประสงค์ของการควบคุมภายในด้านประสิทธิผลและประสิทธิภาพ ของการดำเนินงาน ซึ่งรวมถึงการดูแลรักษาทรัพย์สิน การป้องกันหรือลดความผิดพลาด ความเสียหาย การรั่วไหล การสิ้นเปลือง หรือการทุจริตในหน่วยรับตรวจ ด้านความเชื่อถือได้ของรายงาน ทางการเงิน และด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ (ระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๘ ตอนที่ ๙๙, 2544)

(รายละเอียด ระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน และ ระบบการควบคุมภายในแสดงไว้ในภาคผนวก ฉ)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงผลกระทบจากการนำการกำกับดูแลกิจการที่ดีมาใช้ที่มีผลต่อผู้ตรวจสอบภายในและงานด้านการตรวจสอบ
2. ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของการตรวจสอบภายในตามแบบ COSO กับการกำกับดูแลกิจการที่ดี
3. ทราบถึงความเป็นอิสระของการปฏิบัติงานการตรวจสอบภายในเป็นไปตามหลักการการกำกับดูแลกิจการที่ดีหรือไม่ เมื่อได้มีการนำมาใช้ในการปฏิบัติจริง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการนำการกำกับดูแลกิจการที่ดีมาใช้และผลกระทบต่องานของผู้ตรวจสอบภายในมุ่งศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในงานของผู้ตรวจสอบภายในทั้งทางด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลจากการนำการกำกับดูแลกิจการที่ดีมาใช้ในองค์กร ซึ่งประชากรที่สนใจศึกษา คือ ผู้ตรวจสอบภายในของบริษัท ทศท คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ได้นำเสนอเนื้อหาโดยแบ่งออกเป็น 5 บทดังนี้ คือ

บทที่ 1 กล่าวถึง ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย และวิธีดำเนินการวิจัย

บทที่ 2 กล่าวถึงเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ แนวคิดและทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 กล่าวถึงวิธีดำเนินการวิจัย ซึ่งประกอบด้วยสมมติฐานในการวิจัย กรอบแนวคิดการวิจัย ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาและการวัดตัวแปร ประชากรและตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาและวิจัยนำร่อง การวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 กล่าวถึงผลการวิเคราะห์ข้อมูล รวมถึงการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

บทที่ 5 กล่าวถึงสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ